שני שעירי פרק שישי יומא סח.

מה להלן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט אף כאן על ידי ניתוח ולא על ידי הפשט והתם מנא לן [א]דתניא [1]וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם יכול ישרפנו שלם נאמר כאן [1]ראשו וכרעיו ונאמר להלן [ב][2](ראש וכרעים) מה להלן על ידי ניתוח אף כאן על ידי ניתוח אי מה להלן על ידי הפשט אף כאן על ידי הפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמודא אמר רב פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו: מאימתי מטמאין בגדים: [ג]תנו רבנן [3]יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו להלן אתה נותן להם שלש מחנות וכאן אתה נותן להם מחנה אחת אם כן למה נאמר מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצא חוץ למחנה אחת מטמאים בגדים והתם מנא לן [ד]דתניא [4]והוציא את כל הפר חוץ לשלש מחנות אתה אומר חוץ לשלש מחנות או אינו אלא חוץ למחנה אחת כשהוא אומר בפר העדה [4]אל מחוץ למחנה שאין ת"ל שהרי כבר נאמר ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון ומה ת"ל אל מחוץ למחנה ליתן לו מחנה שניה וכשהוא אומר [5]מחוץ למחנה בדשן שאין ת"ל שהרי כבר נאמר [1]אל שפך הדשן תן לו מחנה שלישית [ה]ור"ש האי מחוץ למחנה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר"א אומר נאמר כאן מחוץ למחנה ונאמר להלן [6]מחוץ למחנה מה כאן חוץ לשלש מחנות אף להלן חוץ לג' מחנות ומה להלן במזרחה של ירושלים אף כאן במזרחה של ירושלים ורבנן היכא שריף להו כדתניא היכן נשרפין לצפונה

מה להלן וכו'. כדמפרש ואזיל: **וקרבו ופרשו והוציא.** בת"כ ז) ה"ג לה ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם: **ונאמר להלן** ח) **ראש וכרעים** ה"ג. ומעולה גמר שנאמרו בה ראש וכרעים בהקטרתה שנאמר וערכו את הנתחים את הראש ואת הפדר ונאמר והקרב והכרעים: **כשם שפרשו בקרבו וכו'.** שנאמר ואת עור הפר ואת כל בשרו הקיש הוצאת עור ובשר להוצאת קרבו ופרשו מה פרשו בקרבו אף בשרו בעורו וכתיב והוציא ושרף מה הוצאתו בשרו (א) ועורו אף שריפתו כן: **ת"ר נאמר כאן מחוץ למחנה וכו'.** הגירסא הזו משובשת היא ואי אפשר להעמידה ובמסכת זבחים ובת"כ ט) הכי איתא ת"ר להלן אתה נותן להן ג' מחנות וכאן אתה נותן להן מחנה אחת א"כ למה נאמר אל מחוץ למחנה לומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים וגבי פר יום הכפורים תניא לה בת"כ יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו וגו' וקמתמה תנא ואמר הכי להלן בפר העדה וכהן משיח אתה נותן להן לשריפתן חוץ לג' מחנות עזרה והר הבית וירושלים כדיליף לקמן וכאן אתה אומר אל מחוץ למחנה ושרפו דמשמע ששורפן חוץ למחנה שכינה מיד במחנה לויה והלא אף אלו פנימיים ואיתקשו להדדי לשריפה ולטומאת בגדים כדאמרינן גבי פר העלם דבר ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת י) וכוליה לדרשא ודרשינן לפר זה פר יום הכפורים במס' זבחים (מא.) ובמסכת מנחות (כו.) מייתינן לה ועיקרה בת"כ וגבי פר יוה"כ נמי כתיב החטאת החטאת ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת מה תלמוד לומר חטאת חטאת לפי שלא למדנו שיהו מטמאין בגדים ונשרפין בבית הדשן אלא אלו בלבד מניין לרבות פר משיח ופר העדה ושעירי ע"ז ת"ל חטאת חטאת אלמא כי הדדי ניהו א"כ למה נאמר כאן מחנה אחת לא נאמרה אלא על טומאת הבגדים הכתובה אחריה והשורף אותם יכבס בגדיו ולומר לך כיון שיצאו חוץ למחנה אחת מטמאין בגדים ואף של פר כהן משיח מכאן למד שהרי לא נכתבה בו טומאת בגדים ומריבויא דחטאת חטאת אתיא כדפרישית. וה"ג **אמר מר להלן אתה נותן להם ג' מחנות וכו': מחוץ למחנה בדשן.** בהוצאת דשן המזבח והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה שאין [ת"ל] אינו מלמד כלום דהא ידענא דאל מחוץ למחנה מוציאין אותו דכתיב בפרים הנשרפים אל שפך הדשן וכתיב בהו מחוץ למחנה: **ורבי שמעון.** דאמר במתניתין אין מטמאין בגדים עד שיצית האור ברובן האי מחוץ למחנה דכתיב בפר ושעיר של יום הכפורים מאי עביד ליה: **נאמר כאן.** בפר יום הכפורים: **ונאמר להלן.** בפרה אדומה והוציא אותה אל מחוץ למחנה (במדבר יט): **מה כאן.** בפרים הנשרפין חוץ לג' מחנות אף שחיטת פרה אדומה חוץ לג' מחנות: **ומה להלן.** בפרה אדומה במזרחה של ירושלים דכתיב בה אל נכח פני אהל מועד (שם) אלמא עומד במזרח ופניו למערב כנגד פתחו של היכל שהוא בכותל מזרחי י) ופתוח למזרח אף כאן וכו': **ורבנן.** דמפקי ליה לקרא לטומאת בגדים ולית להו גזירה שוה: **היכא שריף להו.** לאיזו רוח של ירושלים: לצפונה

כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו. פירש"י ואיתקש שריפה להוצאה ותימה לי והא בקדשים אין למדין היקש מהיקש והכא כיון דהוצאה גופה למדין בהיקש מדאיתקש עור ובשר לפרש היכי הדר תו גמרינן מינה שריפה בהיקש ואין לתרץ כיון דנשרפין חוץ לשלש מחנות לא חשיבי עור ובשר שלהם קודש לענין זה שלא יחזרו וילמדו בהיקש אלא חוזרין שפיר ומלמדין בהיקש דהא בפ' איזהו מקומן (זבחים דף נ.) מייתי הא ברייתא דהכא וגמר מינה דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש בקדשים אלא יש לומר דשריפה גופה איתקש לפרש כשם שפרשו בקרבו בשעת שריפה כך בשרו בעורו דושרף קאי על בשרו וראשו וכרעיו וקרבו ופרשו ששורף הכל וכשם שפרשו בקרבו דגנאי היה לשרוף הפרש בפני עצמו אף בשרו בעורו מיהו יכולני ליישב פירש"י: **תן** לו מחנה שלישית. תימה בפר העדה מנלן שלש מחנות אי מפר כהן משיח הא איהו גופיה גמר בהיקש מדשן ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש ולמאן דאמר הימנו ודבר אחר לא הוי היקש ניחא דאגב דגמרי מיניה מחנה הכתוב בו גמרינן נמי מחנה דגמר בהיקשא וכן קשה בפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מב:) דיליף מקלל דסקילתו חוץ לשלש מחנות מגזירה שוה דפרים הנשרפים ואמאי והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה למאן דאמר באיזהו מקומן דבתר מלמד אזלינן אע"ג דלמד חול הוא וכן בשמעתא דקאמר להלן אתה נותן להם שלש מחנות וכאן מחנה אחת פירוש הא גמרי מהדדי בג"ש דחטאת חטאת בשילהי התערובות (זבחים דף פג.) וקשה והא דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה וכן קשה לר' שמעון דגמר פרה מפר יום הכפורים חוץ לשלש מחנות בגזירה שוה ופר יום הכפורים גופיה בהיקש מפר כהן משיח כדפירש רש"י מדדרשי לפר זה פר יום הכפורים דאיתקש בההוא קרא לפר כהן משיח ולפר העלם ובקרא אחריתי דכתיב ואת פר החטאת ואת שעיר החטאת שאין תלמוד לומר החטאת אלא החטאת יתירא לשאר נשרפין הוא דאתא הרי איתקשו להדדי וכל שכן דקשה טפי הכא דגמר פרה בגזירה שוה מפר יום הכפורים ופר יום הכפורים בהיקש מפר כהן המשיח דאיהו גופיה יליף בהיקש בשלמא מזרחה של ירושלים דגמר יום הכפורים מפרה אלי הדר למיגמר מפר כהן משיח לרב פפא דפרק איזהו מקומן דאמר בתר מלמד אזלינן ומלמד חולין הוא דפרה קדשי בדק הבית היא אבל היכי מלמד יום הכפורים על פרה כיון דמלמד קודש הוא ויש לומר דפר יום הכפורים ופר כהן משיח לא בהיקש גמרי בהדדי אלא בגזירה שוה דעור ובשר ופרש כדלעיל או בג"ש דהחטאת החטאת מהדדי דבכולהו כתיב החטאת ולא כמו שפירש רש"י דהיקש הוא והשתא ניחא דהוה ליה דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה ופר העלם נמי למאן דאמר הימנו ודבר אחר הוי היקש לאו בהיקש יליף אלא בגזירה שוה דהחטאת החטאת ואפילו לר' מאיר דפליג בס"פ התערובות (גם זה שם) אההוא דרשא דחטאת וקאמר אינו צריך הרי הוא אומר לכפר כו' לאו משום דלית ליה גזירה שוה אלא ה"ק אינו צריך גזירה שוה לטומאת בגדים דמקרא דלכפר נפקא אי נמי יליף שריפה חוץ לג' מחנות מגזירה שוה דמחוץ למחנה כרבי שמעון וקשה אמאי איצטריך לרבי שמעון מחוץ למחנה מיותר ללמד על פרה שלש מחנות נגמר לה מפרים הנשרפים כדגמר מקלל בר"פ נגמר הדין (סנהדרין דף מב:) ויש לומר דשמא לרבי שמעון מקלל נמי מפר יוה"כ גמר כמו פרה ועוד תימה לדידן נגמר מקלל שיהא חוץ למחנה מיום הכפורים דמטמא בגדים חוץ למחנה אחת ולא נגמר חוץ לג' מחנות משריפת פרים ויש לומר מסתברא משריפה אית לן למיגמר דאידי ואידי הכשירו שם מקלל לסוקלו ופרים לשורפן אבל טומאת בגדים שחוץ למחנה אחת אינן הכשירו אבל תימה מאי איצטריך קרא בפ' השוחט והמעלה (זבחים דף קז:)

במחנה

מסורת הש"ס

א) זבחים נ., ב) [נ"ל ראשו וכרעיו], ג) זבחים קה:, ד) שם סנהדרין מב:, ה) [כל הענין בזבחים קה: קו. ע"ש], ו) [ויקרא דבורא דחובה פרשה ג], ז) [בעולה ראש וכו' עי' רש"י זבחים נ. ד"ה ונאמר להלן וצ"ע], ח) [אחרי פרשה ה], ט) [ויקרא טז], י) בס"א: מערבי.

◆

תורה אור השלם

1. וְאֶת עוֹר הַפָּר וְאֶת כָּל בְּשָׂרוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְעַל כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ וּפִרְשׁוֹ: וְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר אֶל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ עַל עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן יִשָּׂרֵף: ויקרא ד יא-יב
2. וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א ח
וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם יִרְחַץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַייָ: ויקרא א יג
3. וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת עֹרֹתָם וְאֶת בְּשָׂרָם וְאֶת פִּרְשָׁם: ויקרא טז כז
4. וְהוֹצִיא אֶת הַפָּר אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרַף אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר שָׂרַף אֵת הַפָּר הָרִאשׁוֹן חַטַּאת הַקָּהָל הוּא: ויקרא ד כא
5. וּפָשַׁט אֶת בְּגָדָיו וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת הַדֶּשֶׁן אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל מָקוֹם טָהוֹר: ויקרא ו ד
6. וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׁחַט אֹתָהּ לְפָנָיו: במדבר יט ג

◆

תום' ישנים

כמיתה. הוצאת פעה היתה לגיגה אלא לזהרה כדאמרינן בפ' ד' מיתות (דף מ:): לא עדים ולא התראה כהדרוקן. שבדקן כפוטות כדאמר בע"ז שפניה מוריקות והדרוקן וירקון חדא מילתא היא כדאמרינן ביבמות (דף ס:) העבירום לפני ציץ וכל הראויה ליבעל פניה מוריקות דאמר מר סימן לעבירה הדרוקן ואע"ג דאמר בברכות (דף סב:) עמוד החוזר מביא לידי הדרוקן וסילון החוזר מביא אדם לידי ירקון מ"מ שני מינין הן ודומין לאמר שטעין לגד ירקון. מ"ר: אבי אתו מישראל. אבל לא בני למימר אתו מישראל דלא מיסתבר ליה שעבדו בני הלוים ע"ז: תשעים רים שבעה ומחצה לכל מיל. פי' רש"י דהא מיל אלפים אמה שהרי שנינו בברייתא דסיפרי במדת חלוקת הארץ לכל שבט ושבט שבעים וחמשה מיל יהן חמשה ועשרים אלף קנין בספר יחזקאל והקנה שש אמות הרי מאה וחמשים אלף אמה תן לכל אלפים אמה מיל הרי שבעים וחמשה מיל מיהו קשה על פי' ר"ת דס"פ מי שהוציאוהו (דף נב.) דקאמר התם ארבע אמות שאמרו הן ואלכסונן כו' דכיון בריבוע [העולם] כן בשאר רוחות בעינן אלפים עם אלכסונן שהן ג) (שלש אלפים) אמה וכן בזריקת ד' אמות והעברה בעינן אלכסונן דהא הכא לא חשיב אלא אלפים אמה מצומצמות שהן מיל כמו שמשמע כאן ועוד קשה כי בכל התלמוד נקט עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה ואמאי נקט רחב ד' ששה הוה ליה למינקט שהאלכסון של ד' קרוב לששה הוא וכי תימא דרוחב ד' ואלכסון קאמר אם כן בפרק קמא דשבת (דף ח.) גבי כוורת דנקט רחבה ששה לפי שהיא עגולה וכשמרבעינה תמלא בה אלכסון ד' על ד' שיעלה קרוב לששה טפחים לפי רש"י דהתם ולפי ר"ת ששה טפחים ממש עם עובי הדפנות אם כן ג) ד' על ד' הוה ליה למנקט כיון שהוא ד' ואלכסון ועוד קשה לרבי דבפרק כיצד מעברין (דף נו:) בשמעתא דטבלא מרובעת מוכח בהדיא גבי ערי לוים דילפינן מינייהו פילות של תחומי שבת שלא היה בריבוען אלא אלפים ממש כדפרישית התם ויש לדחות דלמ"ג דגבי ערי לוים יש חילוק בין אלכסון של קרנות לשאר רוחות בתחום שבת אין נכון לקצר כאן יותר מבמקום אחר מיהו נראה לי כפי' רבינו ד) שמשון שפירש דוקא לקרנות שמרובעין לריבוע עולם כדמוכח התם בעינן אלכסון ולא לשאר רוחות. מ"ר: בא וישב תחת סוכה האחרונה עד שתחשך. ואין להקשות ה) למה תיקנו סוכה ישב שם עד למחר אצל הצוק כי רש"י פירש יפה שירא לעמוד במדבר וגם הוא חלוש ומעונה ואין לומר שיושיבו אחרים אצלו ולא יעמוד יחידי כי אין נכון לראות כולן אם הולכין החוץ אם לאו ואומר רבי אפילו למאן דאמר תחומין דאורייתא כיון שלא היתה שם שביתתו קבועה עוד מתחלת היום אם חזר לו אין כאן איסור מן התורה ורבנן נמי לא גזור בכי האי גוונא. מ"ר: רבי יהודה אומר עשר סוכות בעשר מילין. כך כתוב בכל הספרים ואיני יודע לישבו כי ל"ל עשר סוכות בתוך י' מילין כיון שלא מצינו שיצריך סוכה לא אצל ירושלים ולא אצל הצוק ובתוך המילין למה יעשה סוכה על כן נראה דגרסינן תשע סוכות וכן מצינו בתוספתא (פ"ג): סח לי אליעזר בני אם על ידי עירוב כו'. מיהו אין זה תשובה ממש כי אי אפשר לנלוו ו): במאן אזלא הא דתניא חוץ מאחרון שבהם כו'. וכהן בברייתא לא מפרש כמה מילין הוו: דתניא. כן הוא בספרים הרבה ולא גרס דתנן דלר"י דמתני' הוא מרישא הוה ליה לאוכוחי דקתני בהדיא שנים עשר מילין. ה"ר יוסף: לא נצרך אדם לכך. אבל אם היה צריך היו מאכילין אותו ואפילו לא היה ז) יותר דוחק שעיר והיינו כמו שבת וטומאה ואיידי הכא ח) שמפורש כנגד שאחזו בולמוס ומתוך שהיה יודע שאם ירעב ביותר יאכילוהו בולמוס יתגלה לאכול לא היה רעב כל כך. מ"ר: חולק לשון של זהורית כו'. [ואם תאמר למה ידחה הכהן הלשון חוץ לתחום וכי הוי זה כמו דחיית השעיר בשבת וטומאה ויש לומר] שאין מכילין אותו ביום הכפורים שכבר הכילו אותו מאתמול אי נמי על ראש שעיר מכילין אותו דממהר ללאתר

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כשם שפרשו כו' מה הוצאתו בשרו בעורו אף:

◆

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

◆

רבינו חננאל

דילפי מפר העלם דבר של צבור שנאמר בו בפר העלם דבר של צבור על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו, ונאמר בעולה קרבו ראשו וכרעיו, מה להלן ע"י ניתוח, שנאמר והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחיה, אף פר העלם דבר ע"י ניתוח, אי מה העולה ניתוחה אחרי הפשט עורה מבשרה, אף זה הפר ניתוחו אחרי הפשיטו, ת"ל וקרבו ופרשו, כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו, למדנו שלא היה מפשיט העור מן הבשר, אלא היה מנתחם בעודנו העור דבוק על הבשר. תוספתא היכן שורפין אותן אבית הדשן הגדול חוץ לירושלים ולצפונה של ירושלים חוץ לג' מחנות (והיקיפין) [והזקופין] של כהנים היו מעמידים מפני דוחק העם כדי שלא יהו קופצין לראות ונופלין לתוך המדורה וכו'. מאימתי מטמאין בגדים וכו'. ת"ר להלן בפר כהן משיח אתה נותן חוץ לג' מחנות וכאן חוץ למחנה אחת. אם כן מה ת"ל אל מחוץ למחנה, ללמד כיון שיצאו חוץ לחומת העזרה מטמאין בגדיהן המוציאין אותן לשורפן, כדתנן בזבחים סוף פרק טבול יום, היו סובלין אותן במוטות יצאו הראשונים חוץ לחומת העזרה והאחרונים לא יצאו. הראשונים מטמאין בגדים והאחרונים אין מטמאין עד שיצאו כו'. והתם בפר כהן משיח מנא לן דחוץ לג' מחנות. דתניא והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה חוץ לג' מחנות וכו', ופשוטה בפר כהן משיח כתיב אל מחוץ למחנה אל שפך הדשן למדנו ששפך הדשן הוא חוץ למחנה למה כתיב והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה להוסיף לו חוץ למחנה אחר. עוד בפר העדה כתיב ושרף אותו כאשר שרף את הפר הראשון. והוא פר כהן משיח. וממילא ידעינן דחוץ למחנה ישרף. למה כתב בו [אל מחוץ למחנה] ליתן מחנה אחר הרי ג' מחנות. וכתיב והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן. ש"מ ששפך הדשן במזרח היה. הנה למדנו שפר כהן משיח היה נשרף חוץ לג' מחנות למזרח ירושלים. וכן פר העדה. ור' שמעון דאמר משיצת האור ברובן דאישתייר ליה אל מחוץ למחנה מופנה גמיר ביה גזירה שוה מפר כהן משיח. כדתניא ר' אליעזר אומר נאמר בו מחוץ למחנה כו'. ורבנן דמפקי אל מחוץ למחנה [ד]חוץ לחומת עזרה [מטמא בגדים] הני היכא הוה שריף להו. אמרינן שריף להו לצפון ירושלים חוץ לג' מחנות כדתניא כו'.

א) ע"כ לדף סו ע"ב. ב) נ"ל אלפים ות"ת. ג) נ"ל נפי מד' על ד'. ד) נ"ל שמואל. ה) נ"ל למה לא תיקנו סוכה שם וישב שם. ו) כיונתם לאפוקי מפירש"י ועיין ש"י. ז) נ"ל רעב יותר דוחה שעיר ואינו כמו כו'. ח) נ"ל שמותר.